

Asia: VN/22264/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 56 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan sote-järjestämislain 56 a §:ää muutettaisiin siten, ettei hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä jatkossa pääsääntöisesti olisi lakisääteistä velvoitetta järjestää kiireellisen hoidon lisäksi välttämättömiksi arvioituja kiireettömiä terveydenhuollon palveluja laittomasti Suomessa oleskeleville henkilöille. Laittomasti maassa oleskelevilla lapsilla olisi edelleen järjestämislain 56 a §:n perusteella oikeus saada terveydenhuollon palvelut samassa laajuudessa kuin hyvinvointialueen asukkaalla. Henkilölle alaikäisenä aloitettu hoito olisi järjestettävä hoidon loppuun saakka, vaikka henkilö tulisi täysi-ikäiseksi. Lisäksi vakavan pitkäaikaisen vamman tai sairauden vuoksi välttämättömät terveystalvelut sekä raskauteen liittyvät ja ihmisten välillä tarttuvien tartuntatautien ehkäisyä ja hoitoa koskevat välttämättömät terveystalvelut olisi edelleen järjestettävä myös laittomasti maassa oleskeleville henkilöille. Laittomasti maassa oleskelevälle henkilölle, joka on muun terveydellisen syyn vuoksi erityisen haavoittuvassa asemassa, olisi myös järjestettävä tämän syyn vuoksi välttämättömiksi arvioidut terveydenhuollon palvelut.

Esitys liittyy hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan toteutetaan vapaaehtoisen paluun ja maasta poistumisen paketti, joka sisältää muun ohella sen, että laittomasti maassa olevilta poistetaan oikeus muihin kuin kiireellisiin sosiaali- ja terveystalveluihin sekä sosiaaliturvaan eli palataan tältä osin viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan. Esityksellä pyritään turvaamaan valtiontalouden kantokykyä tilanteissa, joissa Suomeen kohdistuisi laajamittaista maahantuloa ulkomaalaislain vastaisesti. Hallituksen tavoitteena on lisäksi, että terveydenhuolto-oikeuksien rajaaminen suppeammaksi hillitsisi osaltaan sekä laitonta maahantuloa että maassaoloa.

Hyvil pitää perusteltuna sitä, että lapsille tarjottavien palveluiden lisäksi myös muita esityksen mukaisia välttämättömiä terveystalveluja tarjotaan esityksen mukaisille kohderyhmille. Hyvil toteaa silti, että välttämättömyyden arviointi on vaikea tehtävä ja arvioinnin johtopäätökset saattavat vaihdella eri työntekijöiden ja ammattiryhmien välillä.

Nykytilanteessa laittomasti maassa olevien määrä on pieni. Esityksessä todetaankin, ettei ole näyttöä siitä, että terveyspalvelut olisivat ensisijainen syy hakeutua ja jäädä laittomasti oleskelemaan Suomeen. Laittomasti maassa olevat välttelevät viranomaiskontakteja kiinnijäämisen pelossa, joten palveluiden käyttö jäänee jatkossakin vähäiseksi. Laittomasti maassa oleskelevien määrä, ja siten vaikutukset valtiontalouden kantokykyyn sekä hyvinvointialueiden toimintaan, riippuvat muiden viranomaisten kuin hyvinvointialueiden viranomaisten toimista.

Esityksen mukaisten muutosten jälkeenkin turvattaisiin edelleen välttämättömiä terveyspalveluja laittomasti maassa oleskeleville esityksessä kuvatuin perustein. Hyvil pitää tärkeänä sitä, että palveluista aiheutuneet kustannukset korvataan jatkossakin Kelan kautta hyvinvointialueille, mikäli hyvinvointialueen työntekijä on todennut palvelun välttämättömäksi ja päättänyt palvelun antaa.

Esitysluonnoksen vaikutukset hyvinvointialueiden toimintaan ovat tällä hetkellä käytännössä merkityksettömiä niin talouden kuin resurssienkin kannalta. Tilanteessa, jossa Suomeen kohdistuisi laajamittaista maahanmuuttoa ulkomaalaislain vastaisesti, on todennäköistä, että myös hyvinvointialueiden palveluiden kysyntä kasvaisi. Näissä tilanteissa esitys tukisi jossain määrin tavoitetta julkisen talouden kestävyden turvaamisesta.

Kock Tuula
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy